

בית המשפט העליון

עמוד שער להודעת פקס

אל : פרוליך אריאל

מספר פקס : 036114130

מאת : מזכירות בית המשפט העליון

מספר פקס : 02 6759648

מספר טלפון : 077-2703333

מועד השליחה : 10/03/2021 09:08:10

החלטה בתיק ע"א 004660/20

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 4660/20

ע"א 4881/20

לפני: כבוד השופט י' עמית
כבוד השופט ד' מינץ
כבוד השופטת י' וילנר

המערער בע"א 4660/20
והמשיב בע"א 4881/20: פלוני

נ ג ד

המשיבה בע"א 4660/20
והמערער בע"א 4881/20: המאגר הישראלי לביטוחי רכב ("הפול")

ערעורים על פסק דינו של בית המשפט המחוזי תל אביב-
יפו בת"א 17-01-058009 שניתן ביום 17.06.2020 על ידי
כבוד השופט א' בכר

בשם המערער בע"א 4660/20
והמשיב בע"א 4881/20: עו"ד אריאל פרויליך, עו"ד שחר רום

בשם המשיבה בע"א 4660/20
והמערער בע"א 4881/20: עו"ד משה עבדי

פסק דין

השופט י' עמית:

שני ערעורים מאוחדים על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו
(כב' השופט א' בכר). עניינם של הערעורים בגובה הפיצוי שנפסק בתביעה לפי חוק
פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-1975 (להלן: חוק הפיצויים).

1. המערער בע"א 4660/20 והמשיב בע"א 4881/20 (להלן: המערער), יליד
1984, נפגע בתאונת דרכים שאירעה ביום 9.12.2012 עת רכב על אופנועו (להלן:
התאונה). המערער נפגע פגיעה רב מערכתית ונאלץ לעבור מספר ניתוחים והליך שיקום

ממושך. מוסכם על הצדדים כי המשיבה בע"א 4660/20 והמערער בע"א 4881/20 (להלן: המשיבה) חבה בנוקיו, והמחלוקת נסבה על שיעור הנזק.

2. התאונה הוכרה כתאונת עבודה, וועדה רפואית לעררים של המל"ל קבעה ביום 31.10.2016 כי למערער נותרה נכות רפואית בשיעור משוקלל של 74% כלהלן: 50% בשל אי התאחות עצם הפמור בירך ימין; 10% נכות בשל פגיעה באגודל שמאל; 20% נכות בשל פגיעה בעצב הפמורלי ברגל ימין; 20% נכות בשל פגיעה נפשית; ו-10% נכות בשל צלקות. בנוסף הפעילה הוועדה הרפואית מחצית מתקנה 15 לתקנות הביטוח הלאומי (קביעת דרגת נכות לנפגעי עבודה), התשט"ז-1956 כך שהמערער זכאי כיום לגמלה לפי 100% נכות.

לאחר שנשמעה עדותו של המערער, ביקשה המשיבה להתיר לה לסתור את קביעות המל"ל ולמנות מומחים רפואיים בתחום הפסיכיאטרי והאורתופדי, זאת לטענתה, לנוכח השיפור המשמעותי במצבו של המערער מאז ניתנה החלטת המל"ל. הבקשה נדחתה בהחלטת בית המשפט מיום 2.2.2020 כך שקביעות המל"ל מחייבות לצורך ההליך מכוח סעיף 6ב לחוק הפיצויים. עם זאת, בית המשפט קבע כי המשיבה רשאית לטעון לשיפור במצבו התפקודי של המערער במסגרת סיכומיה.

3. בפסק הדין, בית המשפט עמד על הפגיעה האורתופדית המשמעותית ממנה סובל המערער מחד גיסא, ועל גילו הצעיר והעובדה כי פתח עסק עצמאי לאחר התאונה וניסה לחזור לחיי שגרה מאידך גיסא, והעמיד את הנכות התפקודית על 60%. אשר לבסיס השכר, בית המשפט נדרש, בין היתר, לטענתו של המערער כי עבד ערב התאונה במספר עבודות כשליח במסעדה וכמוֹג (פְּרָמָן), ולכן יש להוסיף להכנסתו המדווחת את כספי התְּשֵׁר (טיפים) שנהג לקבל במסגרת עבודות אלה. נקבע, כי המערער הוכיח בראיות משכנעות כי בסיס השכר ערב התאונה עלה על שיעור ההכנסות שדווח לרשויות, וכי מסקנה זו נלמדת משני נכסי הנדל"ן שהצליח לרכוש, ממספר רכבי היוקרה שהיו בבעלותו בו זמנית, נסיעותיו לחו"ל, והפקדות מזומן שבוצעו לחשבון הבנק שברשותו בשיעור ממוצע של 3,800 ₪ מידי חודש לכל הפחות. עוד קבע בית המשפט כי בהתחשב בשיעור הכנסתו הגבוה של המערער ביחס לגילו ובהתחשב בפגיעתו הקשה בתאונה, אין להסתמך על שיעור ההכנסה שדווח בפועל. אי לכך, בסיס השכר ערב התאונה הועמד על סך של 13,000 ₪ לחודש ונקבע כי המערער בעל פוטנציאל השתכרות גדול עוד יותר שהוערך כסך של 15,000 ₪ (נטו) לחודש.

בית המשפט חישב את הפסדי השכר לעבר תוך שהוא לוקח בחשבון אובדן שכר מלא לתקופה של 23 חודשים מיום התאונה, שבהם נזקק המערער לטיפולים רפואיים ולאשפוזים; מיום שחרורו מאשפוז יום ועד לפתיחת העסק שהקים בחודש אפריל 2019 – 75% מבסיס השכר; וממועד פתיחת העסק ועד למתן פסק הדין – 60% מבסיס השכר כשיעור הנכות התפקודית. הפסדי השכר לעתיד חושבו כאמור על בסיס שכר של 15,000 ₪ (נטו) ושיעור נכות תפקודית של 60%, עד הגיעו של המערער לגיל 67.

בשורה התחתונה נפסקו למערער הסכומים הבאים: הפסד שכר לעבר ולעתיד – 3,162,273 ₪; הפסד פנסיה – 395,284 ₪; כאב וסבל – 188,643 ₪; עזרת צד ג' לעבר ולעתיד – 895,000 ₪; הוצאות נסיעה מוגברות לעבר ולעתיד – 172,365 ₪; והוצאות רפואיות לעבר ולעתיד – 50,000 ₪. לאחר ניכויי תגמולי המל"ל ותשלום תכוף, נפסק לזכות המערער סך של 1,960,341 ₪ בתוספת שכ"ט והוצאות משפט בסך 310,000 ₪.

4. על פסק הדין הוגשו ערעורים מזה ומזה.

המערער מיקד טענותיו בשיעור הנכות התפקודית שנקבעה וכן במיעוט הסכום שנפסק בגין עזרת צד ג' לעבר ולעתיד. לשיטתו של המערער, יש להעמיד את הנכות התפקודית על 74% לכל הפחות ולתקן את הפסדי השכר והפנסיה בהתאם. עוד נטען כי נוכח חומרת פציעתו יש להגדיל את סכום הפיצוי בגין עזרה וסיעוד, כפרט לתקופת העתיד, מכיוון שהסכום הגלובאלי שנפסק משקף עזרה חודשית נמוכה יותר משנפסקה לתקופת העבר מבלי שחל כל שינוי בנכות או בהיקף העזרה הנדרשת.

5. מנגד, ערעור המשיבה נסב בעיקרו על שלוש סוגיות:

בסיס השכר: המשיבה טענה כי המערער מושקף מלהעלות טענות הסותרות את טענותיו בפני רשויות המס והמל"ל. ממילא, כך לטענתה, כלל לא הוכח ברף הראיות הנדרש כי המערער עבד כברמן והשתכר בסכום הנטען על ידו, וכי ההפקדות שהפקיד לחשבון הבנק שלו הינן הכנסות מעבודה. עוד נטען, בין היתר, כי בית המשפט המחוזי לא ציין אם הסך של 13,000 ₪ הוא ברוטו או נטו ולא הפחית משכר המערער מס הכנסה לעבר או לעתיד; כי לא היה מקום להעריך את השתכרותו של המערער בעתיד על הסך של 15,000 ₪; וכי בהתאם לתלושי השכר של המערער ותיקו במל"ל, יש להעמיד את בסיס השכר על הסך של כ-5,000 ₪ (ברוטו) בלבד.

ראיות לסתור: המשיבה הלינה על דחיית בקשתה להביא ראיות לסתור את קביעות המל"ל בקשר לנכות הרפואית. לטענתה, היה מקום למנות מומחים בתחום האורתופדי והפסיכיאטרי לנוכח ההטבה המשמעותית במצבו של המערער מאז נבדק על ידי הוועדה הרפואית של המל"ל באוקטובר 2016.

הנכות התפקודית: נטען כי לנוכח השיפור במצבו של המערער; העובדה כי הוא עובד ומתפקד באופן עצמאי ולא נדרש לעזרה מצד ג'; כי הוא מרבה לבלות ולנסוע לחו"ל; והעובדה שכמעט אינו נזקק לטיפול רפואי – כל אלה מביאים למסקנה כי יש להעמיד את הנכות התפקודית לתקופת העתיד על 30% לכל היותר.

בתגובה טען המערער, בין היתר, כי השתכרותו הוכחה ואין להפחית מבסיס השכר; כי עסקינן בשכר נטו ואין להפחית מס הכנסה; כי לא התקיימה עילה המצדיקה להתיר למשיבה לסתור את קביעות המל"ל לאחר שמיעת הראיות; וכי לא הוצגה ראיה פוזיטיבית לשיפור הנטען במצבו של המערער.

6. אקדים ואומר כי לא מצאתי ממש בערעורו של המערער. הפיצוי שנפסק למערער הוא על הצד הגבוה, הן ממעוף הציפור והן בהינתן הסכומים שנפסקו בכל אחד מראשי הנזק, בהתחשב במצבו התפקודי של המערער.

דין ערעורה של המשיבה להתקבל באופן חלקי, כפי שיפורט להלן.

7. בית משפט קמא דחה את בקשת המשיבה לסתור את הנכויות הרפואיות שנקבעו למערער על ידי המל"ל, תוך שהתיר למשיבה לטעון לשיפור במצבו התפקודי של המערער. בסופו של יום העמיד בית המשפט את הנכות התפקודית על 60%, ואיני סבור כי קביעתו זו מגלה עילה להתערבות. כפי שנפסק לא פעם, קביעת הנכות התפקודית נמצאת בליבת שיקול הדעת של הערכאה המבררת, וככלל, אין דרכה של ערכאת הערעור להתערב בה (ראו, למשל, ע"א 4767/13 המאגר הישראלי לביטוחי רכב נ' שובבו, בפסקה 11 (25.11.2013)). מן האמור נובעת גם דחיית בקשת המערער להגדלת שיעור הנכות התפקודית.

8. מפסק דינו של בית המשפט קמא עולה כי הוא העמיד את שכרו של המערער על הסך של 13,000 ₪ "נטו" הגם שהדבר לא נאמר במפורש, ובהתאם לכך חישב בית המשפט את הפסדי השכר של המערער.

לא אחזור על עמדתי בנוגע לקביעת בסיס שכר במקרים של הכנסה בלתי מדווחת, ואפנה את הקורא ל"כללי האצבע" שנקבעו בע"א 4816/20 לסקוב נ' פלונית (10.3.2021); לע"א 2648/11 אסייג נ' המאגר הישראלי לביטוח רכב (הפול), בפסקה 5 (25.9.2011); לע"א 4351/13 כלל חברה לביטוח בע"מ נ' וינטר, בפסקה 5 (11.11.2013); לפסק דינה של חברתי, השופטת י' וילנר בת"א (מחוזי חי') 1072-04 זייד נ' הדר חברה לביטוח בע"מ גבעתיים (10.1.2010) ולפסק דינו של חברי, השופט ד' מיניץ בת"א (שלום – ים) 6913/99 בוקבוצה נ' מגדל חברה לביטוח בע"מ, פס' 55 (24.8.2004). בענייננו שלנו, אין מדובר בעצמאי שלא דיווח על הכנסותיו כדין, אלא על מי שעבד עובר לתאונה כשכיר כשחלק ניכר משכרו כלל "טיפים", ובנסיבות אלה איני מוצא לזקוף לחובת המערער את היעדר הדיווח עד כדי קביעה כי הוא מושתק מלטעון לשכר שהשתכר בפועל. בית משפט קמא השתכנע כי בנוסף לעבודתו כשליח, השתכר המערער גם מעבודתו ככרמן, ובקביעה עובדתית זו איני רואה להתערב. עם זאת, בהינתן אופי העבודות בהן עבד המערער לפני התאונה, איני סבור כי היה מקום לקבוע פוטנציאל השתכרות גבוה מבסיס השכר לעבר, כפי שנקבע על ידי בית משפט קמא. כך בהינתן שלא הוצגה הוכחה ממשית המצדיקה קפיצת שכר שכזו, ובהינתן שבסופו של יום מדובר בהכנסות "בשחור", ואין כלל מקום לרוחב יד בנושא.

לכן, בשורה התחתונה יש להותיר את שכרו של המערער לעתיד על בסיס של 13,000 ₪ (חלף 15,000 ₪ כפי שנקבע על ידי בית משפט קמא), קרי, הפחתה של 292,000 ₪ "נטו" והפסדי פנסיה 12.5% 36,500 ₪. סה"כ – הפחתה של 328,500 ₪.

9. סוף דבר – ערעור המערער (ע"א 4660/20) נדחה, וערעור המשיבה (ע"א 4881/20) מתקבל חלקית, במובן זה שמסכום הפיצוי שנפסק יופחת הסך של 328,500 ₪ ברכיב הנזק של הפסד השתכרות והפסדי פנסיה בעתיד. יתר חלקי פסק הדין יישארו על כנם.

המערער ישא בהוצאות המשיבה בסך 10,000 ₪.

ניתן היום, כ"ו באדר התשפ"א (10.3.2021).

שׁוֹפֵט

שׁוֹפֵט

שׁוֹפֵט